

L'UDOVÉ NOVINY

Týždenník Slovákov v Maďarsku * Cena 200 Ft * 14. novembra 2013 * Ročník LVII * č. 46

PIETNA SPOMIENKA NA JÁNA FADRUSA

„OKTÓBERFEST“ PO SLOVENSKY

INTENZÍVNY TANEČNÝ TÁBOR V BUDAPEŠTI

Šéfredaktorka:

IVETT HORVÁTHOVÁ KÖRTVÉLYESI

Zástupkyňa šéfredaktorky:

EVA PATAYOVÁ FÁBIÁNOVÁ

Jazykový redaktor:

GREGOR M. PAPUCSEK

Technický redaktor

a grafická úprava:

ZLATKO PAPUČEK

Adresa redakcie:

1135 BUDAPEŠŤ, CSATA U. 17, 1/9

Poštová adresa redakcie:

1555 BUDAPEST, PF. 99

Telefón: (1) 878 14 31 • Fax: (1) 878 14 32

E-mail: ludove@luno.hu

Internetový denník: **www.luno.hu**

Majiteľom novín je

CELOŠTÁTNÁ SLOVENSKÁ SAMOSPRÁVA V MAĎARSKU

Ludové noviny vydáva

VEREJNOPROSPEŠNÁ SPOLOČNOSŤ LEGATUM

Za vydanie zodpovedá riaditeľka

Katarína Király

Sponzor:

Úrad pre Slovákov
žijúcich v zahraničí

ISSN 0456-829 X

TLAČIAREŇ ALFA PRESS DESIGN KFT.

Ludové noviny rozširuje a predplatné prijíma Maďarská pošta. Poštová adresa: Magyar Posta Zrt.

Központi Hírlap Iroda, 1900 Budapest. Noviny si možno predplatiť na každom poštovom úrade a u poštových doručovateľov. Ludové noviny si môžete objednať aj na e-mailovej adrese hirlapelofizetes@posta.hu a telefonicky na čísle 06-80/444-444. Ročné predplatné: 7320 Ft, polročné: 3660 Ft, štvrťročné: 1830 Ft. Na území Slovenskej republiky ročné predplatné: 31 752 Ft.

Identifikačné číslo novín (lapkód) je 15200.

Všetky práva vyhradené. Publikovanie alebo ďalšie šírenie správ a fotografií z Ludových novín a www.luno.hu je bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa porušením autorských práv.

Neobjednané rukopisy redakcia nevracia, nezaručuje ich publikovanie a vyhradzuje si právo krátiť príspevky.

Uverejnené materiály vyjadrujú v prvom rade mienku autorov a v záujme plurality názorov nemusia byť v súlade so stanoviskom redakcie, ale predovšetkým so zásadou rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného, čo aj rozdielneho názoru.

Obsah

Lienka z Ázie	3
Peštiansky perkelt G. M. Papucseka: Monokel	3
Deň otvorených dverí v budapeštianskej škole	3
Pietna spomienka na Jána Fadrusa	4
„Októberfest“ po slovensky	5
Poézia, fotografie, hudba v XIII. obvode	6
II. Stretnutie rodákov z Békešskej Čaby	7
Košické roky – Eugen Krón	8
Výstava fotografií Jany Hojstričovej v SI	9
Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko	10
Národnostná výchova mimo vyučovacej hodiny	10
Intenzívny tanečný tábor v Budapešti	11
Naprieč Slovenskom s medzinárodnou účasťou	12
Usilovné mravce v sarvašskom arboréte	13
Náboženstvo	14
Prejedli ste sa? Toto vám pomôže!	15
Literatúra	16
Na voľné chvíle	18
Výber z fotografií Evy Fábiánovej	19
Lampióny sv. Martina	20

Lienka z Ázie

Ja, vidiecke dievča, som zažila v záhrade, na poli alebo vo vinici už všeličo, ale že sa máme báť lienky? A predsa je to tak!

Babka nás učila, že lienky sú užitočné, treba na ne dávať pozor a nerozpučiť ich, ako to robili moji synovia, keď ešte boli malí, lebo požierajú vošky a sú pomocníkmi v záhrade. A teraz počúvam v rozhlase, čítam v novinách, že nás napadli dovezené agresívne lienky z Ázie. Lienka ázijská (tzv. Harlequin), či lienka hrozná, ako ju nazývajú u nás, je tiež bojovníčka proti voškám, ale nemá v prírode nepriateľa. Tieto lienky sú omnoho agresívnejšie, ako pôvodné, ohrozujú domáce lienky, keďže im požierajú všetku potravu, a keď im nestačí, požierajú vajíčka a larvy európskej lienky sedembodkovej. A ešte niečo. Larvy ázijskej lienky sú kanibali, zožerú až 50 percent sesterských vajíčok, staršie larvy nekompromisne zožerú mladšie, a hlavne kukly, pokiaľ majú nedostatok potravy. Do Európy priviezli tento druh západní a ukrajinskí farmári, ktorí ich využívali v skleníkoch.

Vo veľkých mestách sa tento druh usídľuje v oknách panelových domov, kde následne prezimuje. Táto lienka je zdrojom alergií. Jej uštipnutie pripomína uštipnutie mravcom. Lienka je stále aktívna, stráca tak zdroj energie a preto štípe aj ľudí. Je považovaná za invázny druh, ktorý potláča pôvodné druhy. Donedávna odporúčali zakúpenie ázijskej lienky ako spôsob ekologickej ochrany, a teraz nám spôsobuje katastrofu. Človek by mal menej zasahovať do prírody, lebo kde zanechá stopu, tam sa niečo pokazí. Vždy!

ik

Peštiansky perkelt Gregora Martina Papucseka

Monokel

Niekoľko protestujúcich žien s umelými monoklami vytvorilo v parlamente najvtipnejší a najvýstižnejší performans posledných rokov. Boli to opozičné poslankyne, blízke gyurcsányovskej formácii, ale to je vedľajšie – dôležitý je nápad. A provokačná otázka na ich transparente: Fideszácki chlapci, žena je dobrá bitá?

Bola to spontánna podrývačská akcia konkrétne proti – teraz už bývalému, ale vtedy ešte – fideszáckemu poslancovi Józsefovi Baloghovi, o ktorom jednoznačne vyšlo najavo, že svoju ženu Teriku zbil do nemoty. Už keď sa to stalo, pred pár mesiacmi, sa celá krajina rehotala, keď monokle a iné zranenia svojej ženy „otec vlasti“ Balogh vysvetľoval tým, že chudera spadla cez ich slepého psa komondora, ktorý sa motal pod nohami. Ponúkol aj alternatívu: bol taký opitý, že sa nepamätá, ako sa zlomil Terikin nos a líčna kosť. Pravda je však taká, že Terikina hlava sa dostala do niekoľkonásobného kontaktu s dreveným zábradlím na terase ich domu, pričom ju držal v ruke poslanec Balogh, ktorý sa nakoniec priznal na prokuratúre. A vtedy vypukli proti nemu protesty, až nakoniec ho zo svojich radov vylúčila aj vládna strana Fidesz, a vyzvala ho, aby vrátil poslanecký mandát. To ešte neurobil, zrejme ešte vydrží pod kupolou pri Dunaji do apríla budúceho roka. Ale potom musí rátať s tým, že bude vystavený podobným protestom, k akému sa uchýlili gyurcsányovské matróny. A, samozrejme, dehonestujúcim (proti)útokom na internete. Alebo aj kritike takých celebrít, akou je Tímea Palácsiková, novopečená mladá manželka maďarského filmového guru, už staršieho Andyho Vajnu. Timi o násilí v rodine, či vo vzťahu ženy a muža, vie svoje, pretože žila s násilníckym hercom Rolandom Damum, ktorý sedí vo väzení. Takže Tímea povedala: „To je jedno, aké má človek postavenie, či je napríklad poslanec, pretože keď urobí niečo také, treba ho vykopnúť“.

Starosti o osud žien v rodinách v Maďarsku si robí aj medzinárodná organizácia na ochranu ľudských práv Human Rights Watch, pre ktorú je Baloghova aféra aktuálnou pointou, hoci časová zhoda správy a aféry je zrejme náhodná. Nie je však náhodné, že túto organizáciu financuje filantrop a miliardár maďarského pôvodu György Soros. Ktorý, ako na to upozornila hovorkyňa Fideszu Gabriella Selmeczyová, pchá peniaze aj Bajnaimu a Gyurcsányovi cez rôzne nadácie, je ich mecenášom. To znamená, že aj ľudskoprávna organizácia je podozrivá.

Mala by odstúpiť. Aj Soros...

Deň otvorených dverí v budapeštianskej škole

V materskej škole, základnej škole, gymnáziu a internáte s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti sa **19. novembra** uskutoční **Deň otvorených dverí**. Vedenie inštitúcie čaká budúcich deviatakov, rodičov a všetkých ostatných záujemcov o **9.30 hod.** najprv v knižnici, kde riaditeľka **Júlia Szabóová Marloková** poskytne informácie o škole. Zároveň majú záujemcovia možnosť navštíviť odborné vyučovacie hodiny na gymnáziu.

Pietna spomienka na Jána Fadrusa

Náboženský výbor Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, Spolok Identita a Slovenská samospráva XI. obvodu Budapešti usporiadali 30. októbra pietnu spomienku pri príležitosti 110. výročia úmrtia sochára Jána Fadrusa na Národnom cintoríne na Fiumejskej ceste v Budapešti. Účastníci pietnej spomienky sa stretli pri hlavnom vcho-de cintorína, odkiaľ sa spoločne vybrali navštíviť hrob významného Slováka. Žiak budapeštianskej slovenskej školy **Regő Kovács** tu zarecitoval báseň Jána Smreka. Následne sa ujal slova predseda CSSM **Ján Fuzík**. Ako povedal, CSSM nie náhodou sídli na Fadrusovej ulici a nie „ulici Jána Fadrusa“. Keď

totiž táto ulica dostala svoje meno, všetkým bolo jasné, kto bol Ján Fadrus. Bratislavský rodák sa vyučil za zámočníka, vo voľných chvíľach maľoval a kreslil. Študoval na rezbárskej škole v Uhrovci - rodisku najvýznamnejšieho slovenského národného buditeľa Ľudovíta Štúra. Výtvarne nadaného chlapca sa ujal archivár J. A. Batka a pomohol mu, aby mohol začať štúdium na viedenskej akadémii. Po absolvovaní akadémie vytvoril v Bratislave sériu akademicky rutinovaných búst, ale prerazil až svojim Kristom na kríži z roku 1892 v Blumentálskom kostole, za ktorý dostal Munkácsyho cenu. S jeho menom je spojená aj socha Márie Terézie postavená na Milenijné slávnosti v Bratislave, ktorá priniesla autorovi slávu (bola rozbitá v októbri 1921).

V roku 1893 si v Budapešti otvoril sochársky ateliér a venoval sa portrét-nemu a monumentálnemu sochárstvu (sochy Ľajosa Tiszu, Miklósa Wesselényiho, jazdecká socha Mateja Korvína v Kluži a mnohé iné diela). Panovník ho vyznamenal rytierskym krížom Františka Jozefa a rádom železnej koruny tretej triedy. Čestný doktorát mu udelila Klužská univerzita. Zomrel nečakane ako 45-ročný činný mladý človek v Budapešti. Predseda CSSM vyjadril svoju radosť nad tým, že budapeštianski Slováci objavujú svojich významných rodákov, na

ktorých môžeme byť všetci hrdí, odhaľujú im pamätné tabule a preto ho potešila aj iniciatíva Náboženského výboru uctiť si pamiatku tohto významného Slováka pri 110. výročí jeho úmrtia.

Po príhovore J. Fuzíka uložili vence na hrob J. Fadrusa prítomní predstavitelia CSSM, Spolku Identita a Klubu dôchodcov Gamma. Členka Náboženského výboru CSSM **Ildika Fúziková**, ktorá celú spomienkovú slávnosť moderovala, pri príležitosti pietneho aktu a sviatku dušičiek predniesla na záver modlitbu Otče náš. Slávnostný ráz podujatia vystupňovali členovia Pilišského tria sakrálnymi piesňami.

Zlatko Papuček

Foto: autor, internet

„Októberfest“ po slovensky

Slovenská samospráva v Tárnoke, už tradične koncom októbra, po siedmy raz usporiadala najväčšiu slovenskú zábavu roka s názvom „Októberfest“ po slovensky. Početné publikum privítali predseda slovenskej samosprávy **Ján Lepňák** a jej podpredsedníčka **Anna Sümegiová**. Predseda vo svojom príhovore pozdrazil hostí, parlamentného poslanca **Andrása Aradszkiho**, starostu **Gábor Szolnokiho**, podpredsedu Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku **Ondreja Csabu Aszódího** a vedúceho úradu CSSM **Ondreja Horvátha**. Poslanec Aradszki prišiel na akciu so svojou matkou, o ktorej sme sa dozvedeli, že hovorí po slovensky, veď pochádza z Békešskej Čaby. Bola nesmierne rada, že jej

a vďaka prestavenému kultúrnemu domu mali možnosť ich aj vystaviť. Spolu vypracovali už tri projekty: *Slovenský ľudový kroj v Tárnoke - fotografie*, *Slovenské pamiatky obce Tárnoke od roku 1900 - fotografie*, *História Slovenskej dychovej kapely v Tárnoke - fotografie a hudobné nahrávky*. Tieto sú už sprístupnené v digitalizovanej e-knižnici zbierky dedičstva. Na ďalších projektoch ešte pracujú, preto Slovenská samospráva v Tárnoke požiadala prítomných, aby pomohli mladým v zbieraní a zachovaní slovenskej kultúry.

Potom nasledoval kultúrny program s vystúpením tanečníkov a spevákov Spolku pre zachovávanie tradícií „Hajtóra“. Založili ho pred piatimi rokmi vďaka neúnavnej práci

Imricha Muškoviča a jeho manželky. Umeleckým vedúcim je **Gyula Rádo**. Speváci majú v repertoári pôvodné tárnocké a šóškútske slovenské piesne, ale, samozrejme, spievajú aj po maďarsky. Tanečníci, napriek svojmu pestrému programu, nikdy nezabudnú na svoje začiatky a korene, preto na konci vystúpenia nikdy nechýba tárnocká polka. Za svoju päťročnú aktívnu činnosť v oblasti zachovávanie slovenskej kultúry speváckemu zboru a tanečnému súboru „Hajtóra“ udelila CSSM diplomy, ktoré im odovzdali O. Aszódi a O. Horváth. Po slávnostnom akte už na všetkých ča-
kalo pohostenie s pečenými klobásami, párkami a pivom, presne tak, ako sa patrí na správnom „októberfeste“.

ik

Foto: autorka

zdravie umožnilo prísť na akciu, kde si mohla vypočúť obľúbené slovenské pesničky. Po privítaní hostí sa ujala slova poslankyňa slovenskej samosprávy **Mária Muškovičová** a poďakovala každému, kto podporil akciu dobrým vínom či pálenkou alebo chutnými koláčmi. Referovala aj o udalostiach uplynulého roka, o akciách slovenského klubu, ktorý založili pred rokom, ale majú už za sebou veľký kus práce. Vedúcimi klubu sú dvaja mladí ľudia, **Andrea Muškovičová** a **András Ábel**. Podarilo sa im pozbierať množstvo fotografií, dokumentov, aj anekdot rôzneho charakteru, ktoré potriedili

Poézia, fotografie, hudba v XIII. obvode

Poézia, fotografie, hudba – všetky tri žánre umenia boli zastúpené na podujatí, ktoré usporiadala slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti koncom októbra. Dom národností v tejto mestskej časti hlavného mesta býva dejiskom literárnych podujatí a fotovýstav pravidelne. Tentokrát sa milovníci umenia z hlavného mesta zišli na literárnom večierku a výstave fotografií mladej poetky, novinárky **Evy Patayovej Fábíánovej**. „Slovo“ však nemala iba poézia: prítomní sa prostredníctvom slovenských ľudových piesní, vo vystúpení slovenského speváckeho zboru Ozvena a v interpretácii sestier **Vanesy a Laury Glückových** z Mlynkov, preniesli v duchu medzi Pilíške vrchy. E. Patayová Fábíánová, absolventka budapeštianskeho slovenského gymnázia a odboru žurnalistiky na Univerzite Komenského v Bratislave, je totiž rodáčkou zo Santova, a pilíške ľudové piesne, ktoré spievalo aj obecnstvo, ju dojali. Po privítaní hostí predsedníčka slovenskej samosprávy XIII. obvodu **Zuzana Hollósyová** odovzdala slovo básnikovi, novinárovi **Imrichovi Fuhlovi**, ktorý večierok moderoval. Výber zrejme nebol náhodný. Imrich Fuhl bol pri básnických,

ako aj novinárskych začiatkoch E. Fábíánovej, a počas ich dlhoročnej spoločnej práce v redakcii Ľudových novín svojej mladšej kolegyni mnoho pomáhal. Poetka a autorka fotografií počas posedenia spomínala na svoje gymnaziálne roky, keď začala písať básne. Pred poslucháčmi sa pomaly rysoval príbeh, ako sa z gymnazistky stala poetka, ktorá sa v roku 2004 prihlásila aj samostatnou básnickou zbierkou *Na margo slov*. O poézii sa však nielen hovorilo. Ukážky z tvorby najmladšej aktívnej slovenskej poetky v Maďarsku si prítomní vypočuli v prednese žiačky

slovenského gymnázia v Budapešti **Adrieny Kováčovej**. Eva Fábíánová viac-menej pravidelne aj v súčasnosti uverejňuje svoje básne na stránkach Ľudových novín. Práve s jej novinárskou prácou súvisí aj fotografovanie. Dôkazom jej talentu a svojského videnia sveta, detailov a pozadia vecí, boli fotografie inštalované v miestnosti. Na snímkach ožili chvíle kultúrnych podujatí, tváre účastníkov týchto akcií, často „neviditeľné“ krásy prírody, ktorá nás obklopuje a vzácne chvíle, ktoré matka dvoch synov strávi la spoločne so svojimi deťmi.

BR

Foto: Zuzana Somogyiová

II. Stretnutie rodákov z Békešskej Čaby

Nadácia Za kultúru čabianskych Slovákov usporiadala počas klobásového festivalu II. stretnutie rodákov mesta. Hosťami boli Slováci z Nových Zámkov, Komárna a z Krompách, ktorých vo Veľkej sále mestského úradu privítal predseda slovenskej samosprávy Békešskej Čaby **Juraj Ando**. Na začiatku podujatia **Peter Szák Kocsis**, učiteľ spevu a sociálny pracovník domu dôchodcov zaspieval pieseň vandrovníkov Békešskej župy: Odišiel som z krásnej mojej vlasti.

Po zaznení dojímavej piesne pozdravil hostí primátor mesta **Gyula Vantara**, ktorý prezradil o sebe, že aj on má príbuzných v Komárne, ktorých rodičia sa v roku 1947 vysťahovali na Slovensko a referoval prítomným o zmenách vykonaných v meste od vlaňajšieho stretnutia. Obnovilo sa Hlavné námestie, budova na námestí

dostane miesto aj Dedina klobás. Hostia tu môžu sledovať za sklenenou stenou jednotlivé fázy spracovania brava, potom ochutnať gurmánske špeciality a zabávať na rôznych kultúrnych programoch. V ďalšom období plánuje vedenie mesta obnoviť celú budovu železničnej stanice a chce dať do pôvodného stavu aj v II. svetovej vojne zbombardovanú časť stanice a vybudovať podchod medzi stanicou a nástupišťami.

Po vystúpení primátora nasledoval krátky kultúrny program, v ktorom najprv **Erika Péteriová** zarecitovala svoje básne o rodisku, o Békešskej Čabe. Spevokol Čabianska ružička potešil hostí čabianskymi slovenskými ľudovými a hymnickými piesňami a evanjelický spevokol z Komárna zaspieval pre hostiteľov slovenské náboženské piesne.

Sv. Štefana a budova kultúrneho centra Čabianska perla. Vyčistili odpadový kanál, vďaka čomu sa v Kereši objavili divé kačice a rybári. Na termálnom kúpalisku vybudovali novú studňu na využívanie energie teplej vody. Miestnosti kúpaliska odvtedy vykurejú termálnou vodou. Mesto prevzalo od župy vedenie Munkácsyho múzea, Župnej knižnice, Jókaiho Divadla a Bábkového divadla. „Prvý spoločný rok bol úspešný. V spolupráci týchto inštitúcií sme uskutočnili 120 programov na novom Hlavnom námestí,” dodal hrdó vedúci predstaviteľ dolnozemskej metropoly Slovákov. Hovoril aj o úspechoch vo využívaní turisticko-hospodárskych hodnôt mesta. Podarilo sa dosiahnuť, aby čabiansku klobásu uznali za tzv. hungarikum. Vo Viniciach vytvorili ovocný sad, v ktorom znovu vysadili odrodu hrozna Čabianska perla a ďalšie pôvodné dolnozemské druhy ovocia. Vytvorili tu náučný chodník. Z plodín zrejúcich v tomto sade budú variť pálenku.

Primátor oboznámil hostí aj s plánmi ďalšieho rozvoja mesta, podľa nich chcú v školách využívať pri kúrení aj solárnu energiu a nemocnica dostane nové trakty. Okolo mestského parku sa vybuduje Čabapark, v ktorom

Po oficiálnom programe nasledovali rodinné návštevy. Príbuzní žijúci v Komárne, v Nových Zámkoch a v Békešskej Čabe sa stretli na radnici.

Ildika Očovská

Foto: autorka, internet

Košické roky – Eugen Krón

Slovenský inštitút v Budapešti v spolupráci s Východoslovenskou galériou v Košiciach usporiadal v októbri výstavu z diel Eugena Króna. Kurátormi boli **Helena Němcová** a **Miro Procházka**. Košická avantgarda 20. rokov XX. storočia znamená medzník vo vývine výtvarného umenia na Slovensku. Mesto s bohatým kultúrno-historickým zázemím a viacnárrodným zložením sa na takmer desať rokov stalo strediskom súdobého umeleckého života s medzinárodným rozmerom, aký vo vtedajších slovenských pomeroch nemá obdobu.

Intelektuálny a umelecký kvas medzivojnových Košíc sa sústreďoval okolo Štátneho východoslovenského múzea a osobnosti jeho riaditeľa JUDr. Josefa Poláka. Zanietený a činorodý pražský právnik židovského pôvodu vybudoval z inštitúcie pod svojím vedením nielen pozoruhodnú zberateľskú ustanovizeň, ale v nej zriadil aj komplexné centrum výtvarnej kultúry na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Usporiadávali sa tam výstavy a prednášky sprostredkujúce informácie o súčasnom európskom a československom výtvarnom umení (Künstlerbund-Hagen, mníchovská secesia, skupina viedenských akvarelistov, Otto Dix, Paul Klee). Styk s myšlienkovým prúdením doby oživovali prednášky a výstavy bývalých exponentov Maďarskej republiky rád ako Béla Uitz, Lajos Kassák, Ľudovít Kudlák, László Moholy-Nagy, ktorých Dr. Polák z ich exilu na radu starého revolučného spolubojovníka E. Króna do Košíc pozýval. J. Polák prehovoril aj Króna, aby sa usadil v meste a viedol súkromnú výtvarnú školu. Medzi jeho najvýznamnejších žiakov patria Koloman Sokol, Ľudovít Feld, György Ruttkay, Július Jakoby, Béla Nemessányi-Kontuly, Juraj Collinásy, Imrich Oravec, Jozef Fabini či Jolana Kirczová. Význam tejto školy však spočíva najmä v šírení jej zásad týmito odchovancami nielen na východnom Slovensku, ale aj – či predovšetkým – v Bratislave, Budapešti a Mexiku, kde sa stali základom tamajších grafických škôl so silným sociálnym povedomím.

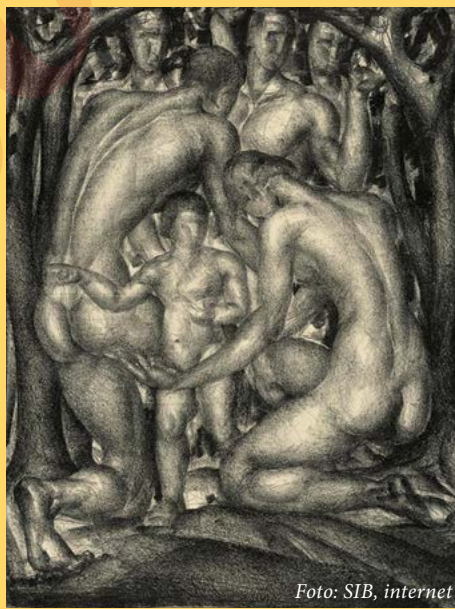
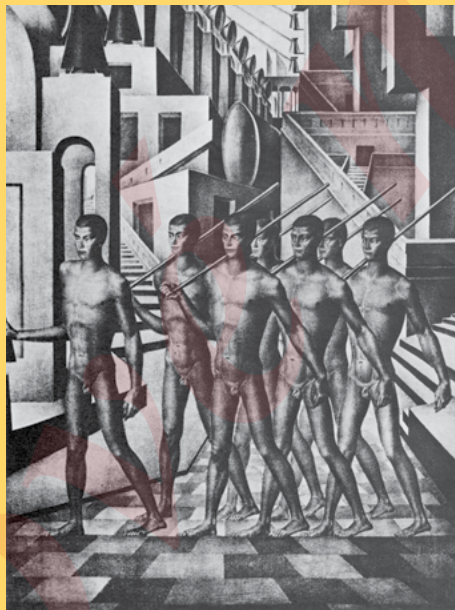

Foto: SIB, internet

Eugen Krón už pred príchodom do Košíc bol uznávaným grafikom. Jeho profesor na budapeštianskej Vysokej škole výtvarných umení a význačný maďarský technický novátor Viktor Olgyai-Matirko z Viedne priniesol lásku k leptu, a jeho sklon k istej mysticite sa objaví neskôr aj v tvorbe Króna v košickom období. Ďalší pedagógovia na tradicionalistickej budapeštianskej vysokej škole boli zväčša odchovancami mníchovskej alebo viedenskej školy. Krón sám tieto mestá navštívil, videl naživo diela jednotlivých predstaviteľov. A tak aj on dospel pri svojom hľadaní k nemeckému symbolizmu, k umeniu Hansa von Marées, Arnolda Böcklina, Ferdinanda Hodlera, Maxa Klingera, Ludwiga von Hofmanna, Franza von Stucka, atď. V Košiciach konečne nachádzal čas na tvorbu, a hlavne, mohol vystavovať. Pokračovať tam, kde skončil pred vojnou, za nových okolností a v novom prostredí, sa nedalo. Preto hľadal. Najprv stavil na istotu a predstavil sa bravúrnymi ženskými aktmi. Potom prichádzalo vrcholné vzopätie s cyklami: Život, Eros a Muž slnka. Eugen Krón potreboval vyjadriť priekopnícke spoločenské myšlienky – vidinu nového, šťastného, minulosťou nezaťaženého ľudstva. V cykle Tvorivý duch nahé, mlčanlivo sa presúvajúce bytosti poukazujú na ohrozenosť civilizáciou, stratu prirodzenosti a svojej podstaty. Čaro Krónových diel vyplýva z protikladného účinku vodorovných a zvislých línií, stojacich, ležiacich a zohýnajúcich sa postáv, a zmyslu pre monumentálnu jednoduchosť. Na malej ploche litografie či leptu sústreďuje mocné zážitky, vyjadruje najsmelšie predstavy. Poetická povaha jeho kresby, ktorá ukazuje veci skôr ako javy než ako telesá, bez presne určeného pozadia, poskytuje prostredníctvom redukcie na čiernu a bielu, neobmedzenej škály svetla a tieňa obrovský priestor fantázii a umožňuje vyčariť svet farebnejší ako ten skutočný. Na tento zdarný rozlet sa mu vinou dejinných a osobných zvrátov po odchode z Košíc už nepodarilo nadviazať.

VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ JANY HOJSTRIČOVEJ V SI

Family Pack je názvom výstavy fotografií slovenskej autorky **Jany Hojstričovej**, ktorú koncom októbra sprístupnili maďarskej verejnosti v Slovenskom inštitúte v Budapešti (SI).

Riaditeľ SI **Gabriel Hushegyi** pre TASR povedal, že je to jedna z najprestížnejších výstav súčasného cyklu fotografických výstav Mesiaca fotografie v Bratislave.

„Docentka Jana Hojstričová vedie ateliér fotografie a nových médií na Vysokej škole výtvarných umení a dokázala zostaviť taký cyklus fotografií pod týmto názvom Family Pack, ktorý sa snaží preddefinovať ľudský portrét, nezameriava svoju pozornosť na ľudskú tvár, ale na ľudské telo. Práve vďaka fotografovaniu ľudského tela získavame informáciu o danej osobe bez toho, aby sme videli jej tvár,“ konštatoval riaditeľ.

Podľa jeho slov diela sú narážkou na súčasnú vizualitu, na prehnaný akcent dokonalých ľudských tiel a dokonalých ľudských tvárí.

„Druhá veľmi dôležitá myšlienka v tvorbe Jany Hojstričovej vystavenej v Budapešti je pozícia ženy v domácnosti, že jednoducho žena už takým spôsobom sa stáva otrokom svojej domácnosti, že jednoducho splyva s tým prostredím, zaniká v tom prostredí. Preto, keď sa dívame na cyklus fotografií z domácnosti, tak niekedy horko-ťažko dokážeme nájsť ženskú postavu, ktorá je oblečená do rovnakého materiálu, do rovnakej

textílie, ako napríklad pohovka, alebo nejaká časť interiéru tejto domácnosti. Takže je to vyslovene kritika pozície ženy v spoločnosti, je to kritika vizuality súčasného sveta,“ dodal.

Mesiac fotografie označil Hushegyi za veľmi vzácny festival obdobia po roku 1989, ktorý sa stal akousi vlajkovou loďou slovenskej kultúry.

Pripomenul, že mesiac fotografie je nielen že zorganizovaný po 23. krát v tomto novembri, ale stal sa aj súčasťou hlavných fotografických miest Európy. Je sedem takýchto miest, kde sú mesiace fotografie a Bratislava patrí do tejto veľmi prestížnej spoločnosti.

„Myslím si, že je to obrovská devíza a treba privítať, že vedenie mesiaca fotografie sa opäť pokúša rozšíriť okruh

výstav tohto mesiaca vďaka slovenským inštitútom - napríklad vo Viedni, alebo aj tu v Budapešti -, aby sa toto podujatie ešte viac dostalo do povedomia susedných krajín a samozrejme týmto sa prispieva aj k prezentácii súčasnej slovenskej fotografickej tvorby,“ povedal riaditeľ SI.

Podľa kurátorky výstavy **Bohunky Koklesovej** autorka sa cielene vo svojej tvorbe venuje už roky téme rodiny. Nejde pritom o nejakú sentimentálnu vizuálnu rovinu, ale skôr o analytický spôsob videnia konkrétnych sociálnych javov v spoločnosti. Výstava, ktorú zorganizoval Stredoeurópsky dom fotografie, potrvá v maďarskom hlavnom meste do 29. novembra.

Pavol Paška, HNonline.sk

Foto: SIB

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Štátny pedagogický ústav, SPN – Mladé letá, Matica slovenská, Vydavateľstvo Matice slovenskej, Spolok slovenských spisovateľov, Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí vyhlasujú 22. ročník celoštátnej literárnej súťaže s medzinárodnou účasťou **Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko.**

Cieľom súťaže je podchytiť, rozvíjať a prehĺbiť záujem detí a mládeže o slovenčinu a Slovensko, o významných dejateľov Slovenska a svojho kraja, o miestne spoločenské a kultúrne problémy a nárečia formou slohových úloh, pokusov o umelecké vyjadrenie myšlienok v podobe prozaických žánrov a básní.

Tento ročník sa bude niesť v znamení 170. výročia vzniku slovenskej hymny a 170. výročia založenia spolku Tatráin. V roku 2014 si pripomenieme aj viaceré výročia významných osobností v dejinách slovenského národa – 195. výročie narodenia Augusta Horislava Škultétyho, 165. výročie narodenia Pavla Országha Hviezdoslava, 165. výročie úmrtia Jána Hollého, 140. výročie narodenia Jozefa Gregora Tajovského a Janka Jesenského, 135. výročie úmrtia Štefana Moyzesa, 105. výročie narodenia Margity Figuli, 100. výročie narodenia Hany Zelinovej, 95. výročie narodenia Márie Ďuričkovej a Vojtecha Zamarovského, 90. výročie narodenia Antona Habovštiaka a Ladislava Ťažkého, 75. výročie úmrtia Eleny Maróthy – Šoltésovej a 50. výročie úmrtia Márie Rázusovej – Martákovovej.

Do súťaže sa môžu zapojiť žiaci všetkých typov a druhov základných, špeciálnych a stredných škôl na území

Slovenskej republiky prostredníctvom škôl a iných subjektov a v zahraničí prostredníctvom škôl, spolkov a organizácií Slovákov žijúcich v zahraničí.

Súťažné práce sa budú posudzovať v štyroch kategóriách:

- v 1. kategórii sa posudzujú práce žiakov 1. stupňa ZŠ,
- v 2. kategórii práce žiakov 2. stupňa ZŠ a žiakov 1. až 4. ročníka osemročných gymnázií,
- v 3. kategórii práce žiakov stredných škôl,
- **v 4. kategórii práce žiakov zo zahraničia napísané v slovenskom jazyku.**

Na každom exemplári súťažnej práce musia byť nevyhnutne tieto identifikačné údaje: meno a priezvisko žiaka, presná adresa žiaka, ročník, typ a adresa školy, mailová adresa školy, meno a priezvisko učiteľa, mailová adresa učiteľa a pečiatka školy. Každá súťažná práca musí byť vyhotovená v štyroch exemplároch. Do súťaže bude zaradená na základe pripojenej prihlášky (v 1 exemplári).

Školy a ostatní prihlasovatelia zodpovedajú za to, že zaslané práce sú prácami súťažiacich žiakov, neboli už posudzované v tejto súťaži a v iných súťažiach, ako aj za dodržanie všetkých súťažných podmienok. Pri nedodržaní súťažných podmienok sa práce nezaradia do celoštátneho kola súťaže.

Organizačný poriadok súťaže a prihláška sú uverejnené na internetovej stránke Štátneho pedagogického ústavu www.statpedu.sk a na internetovej stránke Ministerstva kultúry SR www.culture.gov.sk (v sekcii pôsobnosť ministerstva, v kapitole štátny jazyk, v časti súťaž Prečo mám rád slovenčinu).

Vybrané súťažné práce do celoštátneho kola musia Slováci žijúci v zahraničí zaslať **do 1. marca 2014** v štyroch exemplároch na adresu: *Krajanské múzeum Matice slovenskej - Dom J. C. Hronského, P. O. Hviezdoslava 5, 836 01 Martin* alebo na e-mailovú adresu: domhronskeho@matica.sk. Heslo **PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU, PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO.**

Záujemcovia o súťaž môžu získať ďalšie informácie o súťaži v Štátnom pedagogickom ústave (spu@statpedu.sk, tel. číslo: 02/49276111).

Odborné poroty určujú v každej kategórii kandidátov na Hlavnú cenu, na Cenu poroty a na Čestné uznanie. Môžu udeliť v každej kategórii aj Osobitnú cenu poroty. Osobitne ocenia učiteľov a školy podľa počtu a úrovne súťažných prác žiakov.

Slávnostné vyhlásenie výsledkov 22. ročníka súťaže bude 5. júna 2014 (streda) v Nových Zámkoch.

Za vyhlasovateľov súťaže doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD., riaditeľ Štátneho pedagogického ústavu

Národnostná výchova mimo vyučovacej hodiny

V Áchimovej sále slovenskej samosprávy na Garayho ulici v Békešskej Čabe sa 15. októbra konala konferencia, ktorú organizovali Oddelenie pedagogického hnutia Oddelenie národnostnej výchovy Maďarskej pedagogickej spoločnosti. Konferenciu pod názvom Národnostná výchova mimo vyučovacej hodiny otvoril referent Pedagogickej spoločnosti v Maďarsku **László Trencsényi**. O slovenskej národnostnej výchove dospelých v župnom meste referovala vedúca Čabianskeho slovenského klubu **Alžbeta Ančinová**. Účastníci stretnutia hovorili aj o možnosti národnostnej výchovy pôsobením národnostných divadiel, oblastných múzeí a vôbec vo všedných dňoch v malých, národnostami obývaných obciach.

Ildika Očovská

S cieľom nacvičiť novú choreografiu usporiadal folklórny spolok Lipa koncom októbra trojdňový intenzívny tanečný tábor v priestoroch budapeštianskej slovenskej školy.

„Nacvičujeme abovské tance,” prezradila nám choreografka spolku **Eva Szilágyiová Šubová**, ktorá sa pochválila, že na tanečnom tábore sa zúčastňuje 22 členov súboru, medzi nimi niekoľko žiakov budapeštianskeho slovenského gymnázia. Tanečníci prišli z Kerepešu, Čívu, Mlynkov, Kestúca, Budapešti, Šóskútu, Vácegrešu, Čomádu, Veňarcu a Szigetszentmiklósu.

financie. Jeden kroj môže stať aj 60-tisíc forintov, jedny čížmy 40-tisíc, topánky 13-tisíc forintov. To si nemôžeme teraz dovoliť, ale máme také kroje, ktoré môžeme zosúladiť s choreografiou, aby sme boli trochu autentickjší. Mali sme šťastie, že sme pred niekoľkými rokmi ešte v Malom Kereši získali modrotlač, ktoré sú univerzálne skoro pre všetky slovenské regióny,” povedala choreografka.

„Na budapeštianskych tanečníkoch je vzácné, že chcú naozaj tancovať,” povedal pre naše noviny

Intenzívny tanečný tábor v Budapešti

„Nacvičuje s nami choreograf **Vladimír Urban**, s ktorým spolupracujeme už dlhé roky,” povedala choreografka. „Je to jeho asi desiatá choreografia. Ročne usporiadame dvakrát podobné intenzívne tanečné tábory pre našich členov. Dávnejšie sme organizovali tieto tábory na Slovensku, boli sme vždy na inom mieste a oboznamovali sme sa s tanečnou kultúrou regiónu. Posledné roky, žiaľ, na to už nemáme financie, ale budapeštianska slovenská škola a Centrum K. Klebleberga nám vyšli v ústrety a nemusíme platiť za nocľah ani za miestnosť počas tábora. Je to pre nás veľké plus, lebo medzi našimi členmi viacerí dochádzajú iba na skúšky týždenne raz a na vystúpenia a na nacvičenie novej choreografie potrebujeme viac času, než ho máme

na skúšky. Naš tábor finančne podporili Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku, Verejnoprospešná nadácia Zväzu Slovákov v Maďarsku a podporia nás aj obvodné samosprávy v hlavnom meste a Slovenská samospráva v Budapešti, ale prispeli aj žiaci tým, že si hradili stravovanie,” uviedla nás do tajomstva vzniku novej choreografie E. Szilágyiová Šubová. Príprava choreografie je teda zdĺhavejšia ako nacvičenie nového tanca, ale podľa E. Szilágyiovej Šubovej sa za mesiac naučia základné motívy a potom už treba iba zjemňovať jednotlivé zložky.

Choreografia pozostáva z karičky, verbunku a čardáša. „Musíme ešte vykalkulovať, v akom oblečení budú môcť vystúpiť tanečníci, lebo na nové kroje v súčasnosti nemáme

Vladimír Urban. „Počas práce je náročné hlavne to, že sú medzi nimi obrovské rozdiely. Ten, ktorý je tu dlhšie, ľahšie pochopí a naučí sa nové kroje, kým začiatovník ťažšie. Okrem toho niektoré rytmické variácie môžu byť dosť cudzie. Vždy som sa snažil pripraviť originálnu choreografiu, ktorá je pre tých tanečníkov, ktorí majú nejaké danosti a schopnosti. Je to malý zázrak, že ešte robím choreografie, lebo som zriaďovateľom umeleckej školy a umeleckým vedúcim súboru Železiar, ktorý má vysoké nároky,” povedal V. Urban. „Folkloristi už v 50. a 60. rokoch využívali choreografie z východného Slovenska, ale skôr zo Zemplína a Šariša. Abov nebol pre nich veľmi málo atraktívny. Ale je vzácny v tom, že je originálny. Je bližší maďarským príbuzným regiónom, ale má svoju staršiu kultúru a popri tej novouhorskej je jedinečná a neopakovateľná,” dodal. Ako prezradil, jeho spolupráca s budapeštianskou slovenskou školou sa datuje od roku 1979 a úspešne spolupracuje aj so súborom. Čo sa týka hudobnej časti novej choreografie, stála hudobníčka, vedúca kapely Kóborzengő **Klára Erdélyiová**, žiaľ, kvôli zdravotným problémom sa nemohla zúčastniť na tábore, ale prisľúbila, že nahrajú hudobnú časť novej choreografie, ktorú možno uvidíme už čoskoro.

Foto: autorka

(ef)

Naprieč Slovenskom s medzinárodnou účasťou

V minulom čísle sme priniesli článok o škole v prírode na Slovensku s názvom „Poznaj svoje korene”. Zmienili sme sa o tom, že kvôli rôznorodosti programu sa osobitne budeme venovať 5. turnusu, ktorý trval od 18. do 23. októbra. Tento mládežnícky zraz je známy aj pod názvom Slovenské lipky. Zväz Slovákov v Maďarsku, s finančnou podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, aj pre nich nachystal bohatý program.

Mládež až večer dorazila do rekreačného zariadenia Poniklec. Autorka projektu **Ruženka Egyedová Baráneková** privítala gymnazistov z Báčskeho

so sebou priniesli hudobné nástroje a pripojili sa k muzikantom.

Nedeľňajší program nebol o nič chudobnejší. V žiari krásnych jesenných slnečných lúčov sa všetci zišli na terase, kde sa zoznamovali, rozprávali, vymieňali si názory. Potom sa zvedavci poobzerali po okolí. Poľudňajšie hodiny patrili športu. V bansko-bystrickom zimnom štadióne sme boli svedkami „nervydrásajúceho” hokejového zápasu. Napokon, možno aj kvôli nášmu vytrvalému fandeniu, Banská Bystrica vyhrala. Po zápase sme si aj my zahrali, síce nie hokej, ale bowling, ktorý nám zabezpečil primátor mesta **Peter Gogola**.

Bela a študenti z rozličných katedrií nás očakávali s kultúrnym programom, v ktorom nám zatancovala aj folklórna skupina Mladost. Po krátkej besede a pohostení nasledoval spoločný tanec. Vo večerných hodinách sme dorazili na chatu, kde bola rozlúčková noc.

Tohtoročná škola v prírode na Slovensku s názvom „Poznaj svoje korene” sa týmto turnusom definitívne ukončila. Posledný deň sme sa na celkové dojmy opýtali **Annu Komjáthiovú**: „Cítila som sa veľmi dobre, lebo programy sú vždy mimoriadne pekné a zaujímavé. Tešila som sa, že v tomto roku boli s nami aj slovenskí študenti zo Srbska. Dozvedeli sme sa, v akých podmienkach

Foto: autor

Petrovca, stredoškolákov z Pitvaroša a Budapešti, vysokoškolákov z ELTE a mladých z Veňarcu, Budapešti, Šalgótarjánu, Čívu, Mlynkov, Dabašu a Alkáru. Účastníci si hneď našli spoločnú reč, začali sa rysovať nové kamarátstva, známosti.

Sobota patrila salaši Zbojská, kde si záujemcovia v malebnom prostredí Veporských vrchov pozreli Zbojnícku jazdu, pochutnali si na miestnych syroch a haluškách, zúčastnili sa na ťažkej, ale krásnej túre v Čertovej doline. Podľa sprievodcu, zoológa **Jerguša Tesáka** sa tu skrýval aj chýrny zbojník Surovec. Krátko na to, ako dobrodružovia dorazili naspäť do chaty, v bufete ich čakalo premilé prekvapenie. Skupina Kučeravý javor im zahrála pravú horehronskú ľudovú muziku. Dobrú náladu ďalej gradovali učitelia z Ďurky, ktorí si

Na druhý deň sme sa vybrali k poľským hraniciam, aby sme sa na pltiach pustili po Dunajci. Sprievodca nás oboznámil s miestnymi zaujímavými faktami o lietajúcom Cypriánovi, o Jánošíkových skokoch alebo o skamenených mníchoch. Cesta po rieke trvala skoro dve hodiny, takže naspäť do chaty sme sa vrátili, až keď sa stmievalo. Po výdatnej večeri nasledovalo posedenie v spoločenskej miestnosti.

Utorok patrila Tatrám. Autobus nás odviezol na Štrbské pleso, odkiaľ sme na Solisko cestovali lanovkou. Mnohí sa po prvýkrát stretli s týmto dopravným prostriedkom. Tatry boli krásne, ukázali sa nám vo svojej plnej kráse. Po krátkom oddychu sme sa vybrali späť, lebo navečer sme boli pozvaní do Banskobystrického osvetového strediska. Zamestnanci Univerzity Mateja

žije slovenská mládež v inom štáte, aké majú možnosti, ako používajú slovenský jazyk. Bola to dobrá skúsenosť. Z výletov sa mi najviac páčil asi Dunajec, potom Vysoké Tatry, mesto Banská Bystrica ma vždy očarí, má veľmi dobrú atmosféru. Dozaista nezabudnem ani na hokejový zápas, na ktorom vládla naozaj fantastická nálada. A aby som nezabudla, posedenia v kaviarni boli vždy príjemné a užitočné”.

Nové kamarátstva môžu prežiť pomocou rozličných sociálnych sietí. Odtiaľ preberám aj názor jedného gymnazistu zo Srbska: „Škola v prírode sa mi veľmi páčila a bolo mi tam super. Páčilo sa mi všetko, lebo obdivujem prírodu a tá slovenská je jedna z najkrajších. Som rád, že sme navštívili krásy Slovenska a že sú ľudia, ktorí nám to zabezpečili.”

Atila Rusnák

USILOVNÉ MRAVCE V SARVAŠSKOM ARBORÉTE

Deň usilovných mravcov bola akcia, do ktorej sa mohol zapojiť každý, kto chcel pomôcť pri čistení sarvaškého arboreta. Žiaci slovenskej základnej školy, materskej školy a internátu v Sarvaši sa zúčastnili na tomto podujatí aj pred dvoma rokmi. Spolu s triednymi učiteľkami **Erikou Šinkovou** s 20 žiakmi z 3.B, **Zlaticou Liškovou** s 21 žiakmi zo 4.A a skupinovú vedúcou **Annou Podaniovou** s 23 žiakmi zo 4.B triedy sa vybrali pešo do botanickej záhrady.

Ráno o ôsmej ešte pršalo, no dážď nás neodradil, v priebehu polhodiny sa vyčiaslo a počas celého predpoludnia sa na nás všetkých usmievalo slnko. Po príchode do arboreta nás srdečne privítala jeho riaditeľka **Katarína Hanyeczová**.

Rozdelili sme sa na dve skupiny a traja zamestnanci botanickej záhrady nás odprevadili na úsek, ktorý nie je pre verejnosť sprístupnený. Všetci sme boli zvedaví, čo

nás čaká. Po takmer štvrt hodinovej chôdzi sme sa ocitli v lesíku, ktorý bol asi 20 m od rieky Kereš. Našou úlohou bolo pozbierať suché halúzky zo stromov, ale aj väčšie časti kmeňov stromov. Deti ich ukladali na určené miesta, kde potom prišiel traktor a kopy pozbieral. Počas krátkej prestávky deti sedeli unavené na zemi a občerstvovali sa. Zo školy sme si priniesli aj ovocie a džús, ktoré dostávajú žiaci raz do týždňa. Pokračovali sme v práci a deti pokrivali, keď našli muchotrávku, či vlašské orechy. Niektoré boli zdravé a žiaci ich s chuťou pojedli. Cestu naspäť sme si skrátili, deťom sa páčila, lebo sme museli zvládnuť aj presypovú prekážku. Išli sme pozrieť aj pávy a niekoľko pávích pier dala riaditeľka učiteľkám, aby ich venovali deťom, ktoré boli najšikovnejšie. Každý žiak dostal pohľadnicu arboreta a cukríky. Do školy sa deti vrátili unavené, ale plné zážitkov.

Zlatica Lišková

Foto: autorka

Maďarsko a Svätá stolica aktualizovali medzištátnu dohodu

Predstavitelia Svätej stolice a Maďarska podpísali v pondelok 21. októbra v sídle parlamentu v Budapešti úpravu vzájomnej medzištátnej zmluvy. Ide o aktualizáciu platnej zmluvy z roku 1997 vzhľadom na nový maďarský ústavný zákon z roku 2011. Úpravy sa týkajú najmä oblasti financovania vyučovania náboženstva na školách a cirkevných inštitúcií vyššieho vzdelávania, obnovy a ochrany kultúrnych pamiatok vo vlastníctve Cirkvi, poukázania časti dane pre potreby Katolíckej cirkvi a tiež príjmov z cirkevných nehnuteľností, ktoré neboli v zozname zmluvy z roku 1997.

Za Svätú stolicu dohodu podpísal apoštolský nuncius v Maďarsku arcibiskup **Alberto Bottari de Castello**, za Maďarsko vicepremiér **Zsolt Semjén**. Pri slávnostnom akte boli prítomní predstavitelia

príslušných rezortov maďarskej vlády a čelní predstavitelia Katolíckej cirkvi v Maďarsku. Dokument vstúpi do platnosti po ratifikácii oboma stranami. Pozostáva zo siedmich článkov a troch príloh a jeho plný názov je „Dohoda medzi Svätou stolicou a Maďarskom

o úprave Dohody podpísanej 20. júna 1997 o financovaní verejnoprospešných a ďalších čisto náboženských činností vykonávaných v Maďarsku Katolíckou cirkvou a o niektorých otázkach povahy národného dedičstva”.

TK KBS, RV

Rok 2014 bude na Slovensku Rokom Sedembolestnej Panny Márie

Biskupi Slovenska na svojom 76. plenárnom zasadnutí KBS rozhodli o vyhlásení roku 2014 za Rok Sedembolestnej Panny Márie. Dôvodom je 450. výročie prvého zázraku na príhovor Panny Márie v Šaštíne a 50. výročie potvrdenia Sedembolestnej Panny Márie za Patrónku Slovenska pápežom Pavlom VI. Ten istý Svätý Otec zároveň vyhlásil chrám v Šaštíne za baziliku minor. Rok Sedembolestnej Panny Márie bude trvať od 1. januára do 31. decembra 2014.

TK KBS

Vydavateľstvo Ikar uviedlo nové vydanie Biblie

Pri príležitosti 1150. výročia príchodu Cyrila a Metoda na územie dnešného Slovenska pripravilo vydavateľstvo Ikar v spolupráci so Spolkom svätého Vojtecha v Trnave nové vydanie Biblie. Poctu vierozvestom vyjadrilo prostredníctvom svojich ilustrácií jednásť renomovaných slovenských a českých výtvarníkov. Stodesať farebných ilustrácií, inšpirovaných biblickými príbehmi, vytvorili špeciálne pre toto vydanie.

Biblia obsahuje kompletný preklad Starého a Nového zákona. Doslov k slovenskému vydaniu napísal bratislavský arcibiskup metropolita **Mons. Stanislav Zvolenský**. „Úlohou tohto vydania Svätého písma je zušľachtiť naše slová a ešte pred nimi naše myslenie. Konkrétnym vyjadrením inšpiratívnej sily slova sú ilustrácie slovenských a českých umelcov v tomto vydaní Knihy kníh. Akoby čitateľa pozývali, aby aj on svojím každodenným životom skladal mozaikový obraz Kristovej tváre,” uviedol okrem iného arcibiskup Zvolenský.

Bibliu, ktorá má 672 strán, uviedli 30. októbra 2013 v koncertnej sieni Klarisky (Klariská ul.) v Bratislave minister kultúry **Marek Madžarič** a Mons. Stanislav Zvolenský, bratislavský arcibiskup metropolita. V hudobnom vstupe sa predstavila **Simona Martausová**.

TK KBS informovala Mária Lešková

Prejedli ste sa? Toto vám pomôže!

Kto z nás ten pocit nezažil? Spája sa zväčša s Vianocami a preplnenými stolmi, ale aj s rôznymi oslavami, nedeľnými obedmi u známych alebo depresiami a množstvom jedla, ktoré si so sebou nanosíme do postele. Prejedenie sa na nás útočí v každom čase a ak svoj rozum neposlúchneme, môže z toho byť bolesť žalúdka či pálenie záhy. Čo vám v tomto prejednom stave pomôže?

Spánok po jedle? Radšej nie!

Poriadne jedlo, potom ešte zákusok a plné brucho vás ťahá k poobednému spánku. Je síce pravdou, že ťažšie jedlá či väčšie množstvo skonzumovaného unavuje telo, no nie je najlepším dôvodom vystrieť sa na posteľ či gauč. Uloženie sa do horizontálnej polohy zmení aj polohu žalúdka a procesy v ňom prebiehajúce dostávajú zabrať. Aspoň dve hodiny po takomto jedle by mal spodok žalúdka smerovať nadol, teda by ste mali byť v stoji alebo sede. Tak si zaistíte správne fungovanie žalúdočných štiav a postupného trávenia jedla.

Cvičenie? Tiež nie!

Keď nie spánok, tak pohyb - môže znieť ďalšia logická úvaha. Ani v tomto prípade by ste to však nemali preháňať, pretože si môžete spôsobiť tlak na brucho a výsledné bolesti. Preplnený žalúdok zvýšenú záťaž neocení, takže cvičenie odložte na inokedy. Ak pohyb, tak len v podobe bežnej prechádzky, aby ste rozhýbali črevné procesy a napomohli tráviacej sústave v jej práci. V takejto podobe dávame pohybu zelenú.

Pitie po jedle

Aj keď výživári hovoria, že jedlo by sa nemalo zapíjať aspoň 20 minút, nie každý to vie dodržať. Tekutá bodka za obedom je zväčša zvykom, no pozor na to. Preplnený žalúdok už má dosť veľa práce so spracovaním prijatého a ak doň navyše pošlete niečo dráždivé, dostane o to viac zabrať. Neprospejú

mu ľadové nápoje, ktorých teplotu musí vyrovnávať, prehnať bublinkové či sladené nápoje. Radšej stavte na vlažné bylinkové čaje alebo pramenitú vodu. Samozrejme, v primeranom množstve, pretože žalúdok je už dosť plný.

Na jedlo jedlom

Jedlo vo vašom žalúdku môžete pohnúť aj ďalším jedlom. Rozhodne sa však opakovane neprepchávajte, iba do žalúdka pošlite kúsok potravy s pozitívnym účinkom na žalúdok. Napríklad taký biely jogurt má dostatok probiotík, aby pohol s procesmi, ktoré žalúdok potrebuje vykonať, ale pomôcť môže aj ananás alebo papája. Tieto exotické plody obsahujú enzým bromelín, ktorý napomáha rozkladaniu zložiek potravy. Svoje urobí aj vláknina, ktorá napomáha vyprázdňovaniu.

Na hladovku zabudnite

Ak vám napadlo, že po víkende, kedy ste doslova hodovali, vám dobre padne hladovka, rýchlo na to zabudnite. Týmto spôsobom len oslabujete žalúdok, v ktorom sa naďalej tvoria žalúdočné šťavy, čo môže pomaličky leptať jeho steny. Stravu potrebujete a očista môže prebiehať aj v podobe menších porcií ľahkého jedla. Do žalúdka jednoducho potrebujete niečo poslať, hoci to na jeden celý deň bude len zelenina alebo ovocie. Nezabúdajte na pitný režim, ktorý prečisťovaniu napomáha a po „zotavení sa“ opäť môžete nabehnúť na bežný stravovací režim.

Wanda, Marge

Hruškový koláč

Potrebuje na cesto:

250 g polohrubej múky, 125 g práškového cukru, 125 g masla, štipku soli, 1 vajce a 1 polievkovú lyžicu jemnej strúhanky.

Na náplň:

4 hrušky, 1 kyslú smotanu, 2 vajcia, 2 polievkové lyžice práškového cukru.

Postup:

Múku zmiešame s cukrom a štipkou soli. Pridáme zmäknuté maslo a vajce a vypracujeme cesto, ktoré dáme odpočinúť do chladničky. Koláčovú formu potrieme maslom a pomúčime. Cesto vtlačíme do formy, urobíme vyššie okraje, popicháme vidličkou a posypeme strúhankou. Hrušky prepolíme, vykrojíme jadrovníky, obielime a poukladáme ich na cesto. Smotanu vyšľaháme s vajčkami a cukrom a touto zmesou polejeme hrušky. Rúru vyhrejeme na 180 stupňov a koláč dáme piecť na 40 minút.

Pavol Ičo Svedomie

V ten deň som sa mal stretnúť s hlavným predajcom svojho časopisu, riaditeľom spoločnosti Artfalum.

Keď som sa osprchoval a obliekol, vložil som niekoľko časopisov spolu s edičným plánom do čiernej koženej aktovky a opustil byt.

Napriek tomu, že fúkal vietor a bolo zamračené, rozhodol som sa ísť pešo. Dúfal som, že ma prechádzka preberie a pomôže mi odbúrať príšernú bolesť hlavy, ktorú som si priniesol zo včerajšej Aleninej narodeninovej párty. Myslí som bol stále na párty, kde som potajomky, v malej izbe s kamarátom, barbarsky popíjal polstoročné víno z plastových pohárov. Keby som totiž zašiel do kuchyne po čaše, vzbudil by som toľko pozornosti, že by som si z vína ani nelízol.

Hoci mi hučalo v hlave, v duchu som si pripravoval pochvalnú reč pre riaditeľa, ktorou som ho chcel upútať natoľko, aby začal odoberať dvojnásobný počet časopisov. Pred dverami kníhkupectva som si skúšobne niekoľkokrát nahlas povedal: „Dobrý deň!“, a keď som bol konečne so svojim výsledkom spokojný, vstúpil som dnu so zvučným, no zrozumiteľným pozdravom.

Riaditeľ Artfaluma mi neodzdrazil, len chrapľavým hlasom precedil, že už časopis nebude odoberať. Vraj časopisu každoročne klesá čitateľnosť a od začiatku mesiaca sa predali len dva výťažky. Rozrečnil som sa o tisícových nákladoch, aké voľakedy boli pre časopis bežné, ale riaditeľa som nedokázal presvedčiť. Pri pohľade na hľbu časopisov na policike zavtipkoval, že nimi bude počas najbližšej plynovej krízy kúriť, a rozhovor rázne zakončil slovami:

„Časopis už viac odoberať nebudeme!”

Keď som to počul, zatajil sa mi dych. S tichým „ďakujem” som sa dotackal k dverám a vyšiel na ulicu.

Na okrajoch popraskaných ciest boli mláky, stopy včerajšej búrky. Jednu z nich mi čierne BMW vyprsklo na nohavice.

Vtom som si uvedomil, že aj tak mám ešte zopár drobných odberateľov, takže ak to tak zostane, nebude nič stratené.

Zazvonil mi telefón. Ozval sa môj najlepší kamarát Ďuri. Chcel, aby som okamžite prišiel za ním. Súhlasil som, aj keď sa mi z toho zvieral žalúdok. Cestou ma prenasledoval nepríjemný pocit.

Tušil som, o čom bude chcieť hovoriť.

Potom, čo som zaklopal na dvere, Ďuro prudko otvoril. Ani nepozdravil, zreval:

„Pod!” Stratil sa v šere chodby. Vystrašene som ho nasledoval.

„Čo to má znamenať?! Myslíš, že som blbý?!” zúrils s ukazovákom namiereným na ošarpanú listu pridržiavajúcu sklenú výplň dverí. Viditeľne sa líšila od zvyšných, nanovo natretých listů.

Omylom som ju prevrátil naopak, a keď som si to uvedomil, bola už tak upevnená klincami, že sa s ňou nedalo pohnúť.

Snažil som sa vysvetliť svoje konanie, ale Ďuro ma okríkol, nech vypadnem.

Sklonil som hlavu a odišiel.

Len čo za mnou môj kedysi najlepší priateľ zabuchol dvere, začali sa mi vybavovať udalosti z predminulého večera. Vklázať do izby vypáčením listů okolo sklenej výplne dverí sa mi vtedy javilo ako jediná možnosť, vďaka ktorej by som sa mohol zbaviť dlžôb. Tí, ktorým som dlhoval, na mňa naliehali a nikto mi nebol ochotný požičať. Ďuro tu nebol. Najneskôr o týždeň by som mu vrátil. Nikdy na to nemal prísť. A vôbec, mohol tušiť, že raz k niečomu podobnému dôjde. Prečo chcel, aby som mu v byte polieval kvety? Načo mi nechával kľúče? Prečo provokačne zamýkal pracovňu a skrinky?

Hoci som sa snažil vylepšiť si náladu hľadaním výhovorky, premáhal ma smútok. Nečakal som, že Ďuro zareaguje až tak prudko. Vždy bol nesmierne štedrý, aj k bezdomovcom. Niekedy ma jeho dobrota hnala k zúrivosti

a vymýšľal som si príbehy, aby som ho zosmiešnil pred tými, ktorí o jeho dokonalosti iba počuli.

Kráčal som so sklonenou hlavou. Odrazu som ucítil náraz. Keď som zdvihol hlavu, uvidel som pred sebou mohutnú širokú hrud. Patrila kamarátovi Andymu. Naposledy som ho videl na Dášinej oslave narodenín. Vtedy sme toho veľa nenarozprávali. Ponáhľal sa za známymi z Francúzska. Svoju priateľku nechal na párty

Čudoval som sa, že taká kráska chodí práve s Andym. Andy nebol zlý, bol len lakomý a tupý. Často sme ho pozývali na pivo a potom, keď mal peniaze on a prišlo na platenie, vždy dal toľko, koľko prepil.

Azda preto, že Andyho Lenka ostala sama, liala do seba jeden pohár za druhým a zaspala ako prvá. V tom čase som mal problémy s nespavosťou. Keď na mňa konečne doľahla únava, všetky postele v dome už boli obsadené. Jedine manželská posteľ v spálni bola spoločne voľná. Druhú časť postele okupovala priateľka muža, ktorý stál pred mnou.

„Niečo ti dlžím!” vyštekol odrazu a vrazil mi päšť do tváre. „Ty sviňa!” doľahol vzápätí, kopol ma do brucha. Vybilo mi dych. Zvíjal som sa na zemi, rukou si zakrýval tvár. Ulicou sa začal šíriť ženský hlas. Neznáma volala políciu.

Útočník mi pohrozil, že si ma nájde, chytil ma pod krk a zasadil mi ešte jeden úder do hlavy. Zostal som nehybne ležať.

V myšlienkach som sa vrátil na oslavu Dášiných narodenín. Videl som Andyho dievča, nahé so zavretými očami, ako leží vedľa mňa na manželskej posteli. Možno sa chystala osprchovať, ale keď si vyzliekla šaty, premohla ju únava. Páchla po cigaretovom dyme, vodke a zvratkoch, no aj tak vo mne podnecovala túžbu. Bola krásna. Pretočila sa, zadok vytrčila ku mne. Pritlačil som sa k nej, stiahol si nohavice.

Niekoľko ráz slastne zavzdychala a vyslovila meno svojho milenca. Našťastie bola príliš unavená na to, aby otvorila oči.

Ráno nič nezistila. Nečudovala sa, ani keď ma našla vedľa seba. Vedela, že všetky postele v dome boli obsadené. O tom, čo sa dialo ďalej, dozvedel som sa z počutia. Keď otehotnela, dlho hľadala príčinu. Andyho nepodozrievala, chodila s ním krátko, k pohlavnému styku nedošlo. Časom na to prišla. Pamätám si, že mesiac-dva po párty mi pravidelne vyvolávala a vyhrážala sa súdom. Vysmial som ju. Nikto by neuveril dospievajúcej chudere, že ju znásilnil vážny šéfredaktor časopisu o umení. Zároveň by nevedela zdôvodniť, prečo nešla na políciu už ráno po párty. Išla na potrat.

V škole ju začali volať kurva. Vraj preto brala antidepresíva. Navštívil som ju v škole. Podarilo sa mi presvedčiť upratovačku, aby ma za stovku pustila na školský dvor, kde som ju stretol. Chcel som jej ponúknuť odškodné. Keď ma uvidela, vrhla sa na mňa, dodriapala ma nechtami.

Otvoril som oči. Obkolesovala ma skupinka ľudí s množstvom otázok. Podakoval som im a uistil ich, že sa cítim dobre. Vstal som a odišiel. Cítil som, ako mi po vlasoch stekajú kvapky krvi. Ocitol som sa pred panelovým sídliskom.

Rozozvučal sa mi telefón. Bol to hlavný sponzor. Oznámil mi, že rozprával s riaditeľom Artfalumu a že už nebude podporovať časopis.

Znehybnel som. Premkol ma zvláštny, úzkostlivý pocit späť so strachom a zhnusením. Čosi ma nabádalo rozmýšľať o tom, kedy som naposledy niekoho potešil, no nenapadlo mi nič. Keď som pookrial, poponáhlal som sa do svojho bytu, so sklonenou hlavou a zovretým hrdlom. Mal som vo zvyku upravovať sa pred zrkadlom vo výťahu, tentoraz som sa doň nepozrel. Vstúpil som do bytu, dvere nechal otvorené.

Prišiel som k oknu a stisol kľučku. Ovíal ma puch smogu. Cítil som, ako mi po líkach kľžu teplé kvapky. Spomenul som si na ranu na hlave. Možno vykrvácam skôr ako stihnem vyskočiť.

Kvapky zanechávali na podlahe bezfarebnú škvrnu.

Vzápätí vietor privrel okno.

Libuša Viktorová

Veštba

Vykypela.

Tá stará veštba, ktorá čakala pod pokrievkou
mnoho rokov na odhalenie.
Najskôr to boli len sny, ktoré ti nedali spávať,
no zrodilo sa pokušenie.

Pokušeniu sa ťažko odoláva.

Dýcha a žije tvojou naivitou,
ktorou je každé ráno krímená, tak poctivo,
že tvoje dieťa hladuje.
Ona ťa vedie na tie miesta nepoznané,
podáva kľúč od trinástej izby
a ty... chamtivo po ňom siaháš.

Načo to všetko.

V pozadí cudzích myšlienok prijímaš rozsudky,
vo vnútri kričíš, voláš o pomoc, vždy,
keď si ťa noc zvolí za otroka svojich mdlôb.
A pohľadom hladkáš moje spotené dlane,
ktorými zachraňujem zvyšky polámaného raja.

Predstava bolí.

Viac sa uživí v suchých ústach.

A výkriky do tmy, v ktorých sa spoznávaš,
keď zúfalo tvrdíš, že veríš.
Bohu. Veštbe. Matke.
Každý pondelok kamarátke, ktorá číta z kávy
romány a potom sa spolu smejete.
Biela je len stena a ty,
vždy keď ma odsúdiš na nepoznanie.
Zariekaš môj pokojný spánok, bezstarostný,
zabalený do košeľ z babieho leta.
Trieš sa o ňu jazykom.

Si šťastná, keď vidíš, ako si vietor obúva slová,
ako šumí v tráve to jemné sklo,
ktorým mi pretínaš žily.
Chceš sa poddať zlozvykom,
len neznesieš predstavu, že musíš byť iná.

Iná.

Nesieš svoje chyby v košíku,
Ale čo ti zostáva na jazyku, je hladké ako koža
z hadieho tela.
Takú si vždy nosiť chcela.
Otváraš oči. Končí sa sen?
Neverím.

Stará veštba musí vzbĺknuť vo večnom ohni
hraničnej popravý.
Inak krásu tvojich myšlienok navždy popraví.

Idú dvaja kovboji na koňoch. Zastanú pred krčmou a jeden hovorí druhému:

- Ako si mi tie kone potom rozpoznáme?

- Ja svojmu useknem chvost.

Idú ďalej a jeden hovorí:

- Ten tvoj kôň bez chvosta ide rýchlejšie. Useknem chvost aj môjmu.

Zastanú pred krčmou.

- Ako si rozpoznáme kone?

- Ja svojmu useknem aj nohu.

Cvalajú po púšti a jeden hovorí:

- Ten tvoj kôň bez jednej nohy ide rýchlejšie. Useknem nohu aj môjmu.

Takto to ide ďalej až kým sa kone iba kotúlajú. Dokotúlajú sa ku krčme a znova sa pýta jeden kovboj:

- A ako si mi tie kone teraz rozpoznáme?

- Ja mám nápad. Môj je biely a tvoj čierny.

☺

Policajt vyberá zápalky zo škatuľky a zapalať ich, samozrejme, opačnou stranou. Pritom ich odhadzuje a hovorí si:

- Zlá, zlá, zlá...

Až mu jedna chytí. Sfúkne ju a odloží so slovami:

- Tá je dobrá, tú si nechám!

☺

Programátor na vojenskom cvičení. Na ostrých streľbách páli do terča ako divý, ale od terčov hlásia, že ani jeden zásah. Tak programátor strčí palec do hlavne, vypáli a rana mu pochopiteľne urve palec. Kričí k cieľom:

-Hej, odo mňa to ide dobre, chyba musí byť niekde u vás!

☺

Ak si myslíte, že fajčenie nemení hlas ženy, skúste odklepnúť popol na koberec...

- Aký je rozdiel medzi mužom a muchou?

- Mucha otravuje len v lete.

☺

- Viete, čo vznikne skrížením ježka a pásomnice?

- Šesť metrov dlhý ostnatý drôt.

☺

Hovorí blondínka svojmu novopečenému manželovi:

- Drahý, tú polievku som dnes napiekla úplne sama!

☺

- Jožko, čo tam gumuješ?

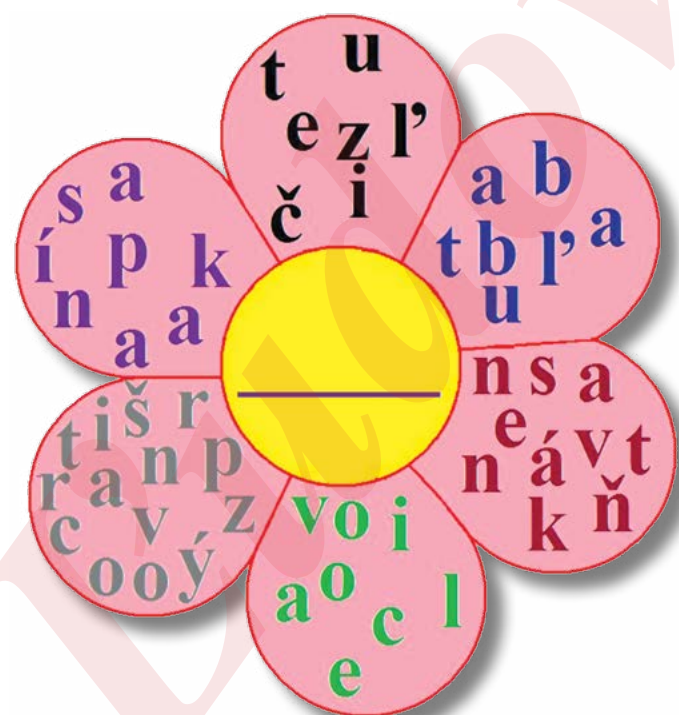
- Prosím, pán učiteľ, veď ste mi povedali, aby som si tú jednotku opravil.

☺

Nerád pijem v prítomnosti manželky. Ten pohľad, ako sa z nej stanú dve, to je jednoducho niečo strašné.

☺

Kto sa smeje naposledy, strieľal ako prvý.

LUPENE

Lupene obsahujú písmená, ktoré keď poskladaš dostaneš názvy školských potrieb. Keď poskladaš zvyšné písmená, dostaneš názov jednej miestnosti v škole (pomôcka: Sú v nej všetci. Žiaci tam nemôžu.)

Ústrižok č. 2

Meno:

Škola:

Trieda:

Bydlisko:

Na to, aby ste boli zaradení do žrebovania, nám musíte poslať **všetky tri novembrové rozlúštenia**. Rozlúštenia bez ústrižkov nehodnotíme! Tohtomesačné rozlúštenia nám pošlite do 5. 12. 2013.

VÝBER Z FOTOGRAFIÍ EVY FÁBIÁNOVEJ

Dňa 24. októbra otvorili v Dome národností v XIII. obvode Budapešti výstavu z digitálnych fotografií *Evvy Fábiánovej*. Vernisáž bola spojená s literárnym večierkom, ale my vám teraz priblížime E. Fábiánovú ako amatérsku fotografku. Uvádzame výber z fotografií, do ktorého sme zaradili aj tie, ktoré sú na výstave, ale aj také, ktoré zatiaľ neboli zaradené. Ako hovorí o fotografiách autorky politológ a publicista Atila Várfalvi, E. Fábiánová nielen dokumentuje dianie okolo seba, ale ho prefiltruje cez vlastné myšlienky. Presvedčte sa o tom na vlastné oči!

Lampióny sv. Martina

Erb mesta Martin, slávny obraz El Greca, či tisícky farských kostolov vo Francúzsku. Všetko pripomína pôvodne syna rímskeho pohanského dôstojníka, vojaka, mnícha a neskôr biskupa v Tours, svätého Martina. Ako svätca i osobnosť si ho pripomínáme 11. novembra, čiže v deň, keď svätého Martina pochovali. Stalo sa to vraj v meste Amiens, keď Martin na koni obchádzal stráže, zbadal pri ceste uzimeného žobráka, mečom rozrezal svoj plášť a chudákovi polovicu daroval. V tú noc sa však pre Martina zmenilo viac ako len plášť. Prijal krst, odišiel z vojska a začal viesť pustovnícky život.

Organizovanie lampiónových sprievodov je milým zvykom na Martina. Pôvodne nemecká tradícia sa udomácnila aj u nás. Lietajúce lampióny v Ázii, odkiaľ pochádzajú, sa používali na signalizovanie v armáde. Neskôr však začali symbolizovať vieru v naplnenie ľudských snov a želaní. Žiara lucerien má odohnať smolu, bolesť v srdci a priniesť ľuďom šťastie, lásku, zdravie a prosperitu.

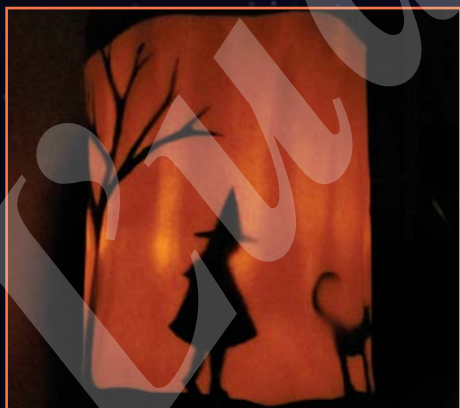

Foto: internet